

Spis treści

<u>1 Wstęp.....</u>	<u>2</u>
<u>2 Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami.....</u>	<u>3</u>
<u>3 Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce .....</u>	<u>4</u>
<u>4 Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.....</u>	<u>9</u>
<u>4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.....</u>	<u>9</u>
<u>4.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu. ....</u>	<u>10</u>
<u>5 Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.....</u>	<u>18</u>
<u>5.1 Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy (analiza dokumentów programowych gminy).....</u>	<u>18</u>
<u>5.2 Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy.....</u>	<u>19</u>
<u>5.2.1 Zarys historii obszaru gminy.....</u>	<u>19</u>
<u>5.2.2 Krajobraz kulturowy.....</u>	<u>19</u>
<u>5.2.3 Zabytki nieruchome.....</u>	<u>20</u>
<u>5.2.4 Zabytki ruchome.....</u>	<u>21</u>
<u>5.2.5 Zabytki archeologiczne.....</u>	<u>21</u>
<u>5.2.6 Zabytki w zbiorach muzealnych i innych.....</u>	<u>21</u>
<u>5.2.7 Dziedzictwo niematerialne.....</u>	<u>21</u>
<u>5.3 Zabytki objęte prawnymi formami ochrony .....</u>	<u>21</u>
<u>5.4 Zabytki w gminnej ewidencji zabytków.....</u>	<u>21</u>
<u>5.5 Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy.....</u>	<u>22</u>
<u>6 Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy. Analiza szans i zagrożeń.....</u>	<u>23</u>
<u>7 Cele gminnego programu opieki nad zabytkami.....</u>	<u>26</u>
<u>8 Kierunki i zakres działań dla realizacji celów gminnego programu opieki nad zabytkami... </u>	<u>27</u>
<u>9 Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami.....</u>	<u>39</u>
<u>10 Źródła finansowanie zadań gminnego programu opieki nad zabytkami.....</u>	<u>40</u>

1 Wstęp

Przedmiotem niniejszego opracowania jest środowisko kulturowe w granicach administracyjnych gminy. Najważniejszym celem jest określenie zasadniczych kierunków działań i zadań na rzecz ochrony i opieki nad zabytkami.

Gmina Kobylanka – charakteryzuje się skromnym, ale wartościowym krajobrazem kulturowym. Krajobraz kulturowy to przestrzeń historycznie ukształtowana w wyniku działalności człowieka, zawierająca wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze.

Rozwój gminy opiera się na jej zasobach naturalnych, położeniu geograficznym oraz walorach krajobrazu kulturowego, których wykorzystanie powinno stanowić jeden z priorytetów polityki gminnej. Umożliwienie dalszego istnienia oraz wzbogacenie materialnego dziedzictwa kulturowego jest jednym z istotnych kierunków rozwojowych gminy.

Zasadniczą przesłanką opracowania „Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami” jest uznanie zasobów dziedzictwa kulturowego za istotny czynnik wpływający na kształtowanie się tożsamości lokalnej. Zasoby te określają i wyznaczają wieloaspektowe uwarunkowania rozwoju gminy, upowszechniania kultury oraz zwiększenia atrakcyjności turystycznej.

Głównym celem sformułowania dokumentu jest dążenie do znaczącej poprawy stanu zasobów lokalnego dziedzictwa kulturowego oraz zachowania krajobrazu kulturowego Kobylanki poprzez określenie podstawowych uwarunkowań oraz rozwiązań, które temu służą.

Budowę niniejszego Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami oparto metodologicznie na opracowaniu: „Gminny program opieki nad zabytkami. Poradnik metodyczny”, Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków w Warszawie, Warszawa 2008.

Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego omówiono na podstawie opracowania: Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008-2012.

2 Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami

Obowiązek opracowania i wdrożenia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami nakłada art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.).

- Wójt sporządza na okres 4 lat gminny program opieki nad zabytkami.
- Program ma na celu w szczególności:
  - 1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
  - 2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
  - 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
  - 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
  - 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
  - 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
  - 7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.
- Gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje rada gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.
- Program jest ogłaszany w wojewódzkim dzienniku urzędowym.
- Z realizacji programu wójt sporządza, co 2 lata, sprawozdanie, które przedstawia się radzie gminy.

3 Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce

Ochrona zabytków zadeklarowana została w Konstytucji RP jako obowiązek Państwa i każdego obywatela:

Art. 5

Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju.

Art. 6 ust. 1

Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju.

Art. 86

Każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie. Zasady tej odpowiedzialności określa ustawa.

Głównym aktem prawnym regulującym zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce jest **ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami** (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.). Przy opracowywaniu programu opieki nad zabytkami należy uwzględnić następujące przepisy cyt. wyżej ustawy: art. 3, 4, 6, 7, 16 ust. 1, art. 17, 18, 19, 20, 21, 22 oraz art. 89.

Art. 3. Użyte w ustawie określenia oznaczają:

- 1) zabytek - nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową;
- 2) zabytek nieruchomy - nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości, o których mowa w pkt 1;
- 3) zabytek ruchomy - rzecz ruchomą, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, o których mowa w pkt 1;
- 4) zabytek archeologiczny - zabytek nieruchomy, będący powierzchniową, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem;
- 5) instytucja kultury wyspecjalizowana w opiece nad zabytkami - instytucję kultury w rozumieniu przepisów o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, której celem statutowym jest sprawowanie opieki nad zabytkami;
- 6) prace konserwatorskie - działania mające na celu zabezpieczenie i utrwalenie substancji zabytku, zahamowanie procesów jego destrukcji oraz dokumentowanie tych działań;
- 7) prace restauratorskie - działania mające na celu wyeksponowanie wartości artystycznych i estetycznych zabytku, w tym, jeżeli istnieje taka potrzeba, uzupełnienie lub odtworzenie jego części, oraz dokumentowanie tych działań;

- 8) roboty budowlane - roboty budowlane w rozumieniu przepisów Prawa budowlanego, podejmowane przy zabytku lub w otoczeniu zabytku;
- 9) badania konserwatorskie - działania mające na celu rozpoznanie historii i funkcji zabytku, ustalenie użytych do jego wykonania materiałów i zastosowanych technologii, określenie stanu zachowania tego zabytku oraz opracowanie diagnozy, projektu i programu prac konserwatorskich, a jeżeli istnieje taka potrzeba, również programu prac restauratorskich;
- 10) badania architektoniczne - działania ingerujące w substancję zabytku, mające na celu rozpoznanie i udokumentowanie pierwotnej formy obiektu budowlanego oraz ustalenie zakresu jego kolejnych przekształceń;
- 11) badania archeologiczne - działania mające na celu odkrycie, rozpoznanie, udokumentowanie i zabezpieczenie zabytku archeologicznego;
- 12) historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny - przestrzenne założenie miejskie lub wiejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym ulic lub sieci dróg;
- 13) historyczny zespół budowlany - powiązaną przestrzennie grupę budynków wyodrębnioną ze względu na formę architektoniczną, styl, zastosowane materiały, funkcję, czas powstania lub związek z wydarzeniami historycznymi;
- 14) krajobraz kulturowy - przestrzeń historycznie ukształtowaną w wyniku działalności człowieka, zawierającą wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze;
- 15) otoczenie - teren wokół lub przy zabytku wyznaczony w decyzji o wpisie tego terenu do rejestru zabytków w celu ochrony wartości widokowych zabytku oraz jego ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych.

Art. 4. Ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- 1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
- 2) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- 3) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
- 4) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
- 5) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
- 6) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Art. 6. 1. Ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania:

- 1) zabytki nieruchome będące, w szczególności:
  - a) krajobrazami kulturowymi,
  - b) układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
  - c) dziełami architektury i budownictwa,
  - d) dziełami budownictwa obronnego,
  - e) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
  - f) cmentarzami,
  - g) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,

- h) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;
- 2) zabytki ruchome będące, w szczególności:
- a) dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
  - b) kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
  - c) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,
  - d) wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,
  - e) materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. Nr 85, poz. 539, z 1998 r. Nr 106, poz. 668, z 2001 r. Nr 129, poz. 1440 oraz z 2002 r. Nr 113, poz. 984),
  - f) instrumentami muzycznymi,
  - g) wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
  - h) przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;
- 3) zabytki archeologiczne będące, w szczególności:
- a) pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
  - b) cmentarzyskami,
  - c) kurhanami,
  - d) reliktnami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.
2. Ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Art. 7. Formami ochrony zabytków są:

- 1) wpis do rejestru zabytków;
- 2) uznanie za pomnik historii;
- 3) utworzenie parku kulturowego;
- 4) ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Art. 16. 1. Rada gminy, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, na podstawie uchwały, może utworzyć park kulturowy w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej.

Art. 17. 1. Na terenie parku kulturowego lub jego części mogą być ustanowione zakazy i ograniczenia dotyczące:

- 1) prowadzenia robót budowlanych oraz działalności przemysłowej, rolniczej, hodowlanej, handlowej lub usługowej;
- 2) zmiany sposobu korzystania z zabytków nieruchomych;
- 3) umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków niezwiązanych z ochroną parku kulturowego, z wyjątkiem znaków drogowych i znaków związanych z ochroną porządku i bezpieczeństwa publicznego, z zastrzeżeniem art. 12 ust. 1;
- 4) składowania lub magazynowania odpadów.

2. W razie ograniczenia sposobu korzystania z nieruchomości na skutek ustanowienia zakazów i ograniczeń, o których mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio przepisy art. 131-134 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 i Nr 115, poz. 1229, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271 i Nr 233, poz. 1957 oraz z 2003 r. Nr 46, poz. 392 i Nr 80, poz. 717 i 721).

Art. 18. 1. Ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami uwzględnia się przy sporządzaniu i aktualizacji koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województw, planów zagospodarowania przestrzennego województw, analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego powiatu, strategii rozwoju gmin, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

2. W koncepcji, strategiach, analizach, planach i studiach, o których mowa w ust. 1, w szczególności:

- 1) uwzględnia się krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- 2) określa się rozwiązania niezbędne do zapobiegania zagrożeniom dla zabytków, zapewnienia im ochrony przy realizacji inwestycji oraz przywracania zabytków do jak najlepszego stanu;
- 3) ustala się przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenu uwzględniające opiekę nad zabytkami.

Art. 19. 1. W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się, w szczególności ochronę:

- 1) zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru i ich otoczenia;
- 2) innych zabytków nieruchomości, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków;
- 3) parków kulturowych.

2. W przypadku gdy gmina posiada gminny program opieki nad zabytkami, ustalenia tego programu uwzględnia się w studium i planie, o których mowa w ust. 1.

3. W studium i planie, o których mowa w ust. 1, ustala się, w zależności od potrzeb, strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków.

Art. 20. Projekty i zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego podlegają uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Art. 21. Ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy.

Art. 22. 1. Generalny Konserwator Zabytków prowadzi krajową ewidencję zabytków w formie zbioru kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się w wojewódzkich ewidencjach zabytków.

2. Wojewódzki konserwator zabytków prowadzi wojewódzką ewidencję zabytków w formie kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się na terenie województwa.

3. Włączenie karty ewidencyjnej zabytku ruchomego niewpisanego do rejestru do wojewódzkiej ewidencji zabytków może nastąpić za zgodą właściciela tego zabytku.

4. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomości z terenu gminy, objętych wojewódzką ewidencją zabytków.

Art. 89. Organami ochrony zabytków są:

- 1) minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków;
- 2) wojewoda, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje wojewódzki konserwator zabytków.

Wykonywanie zadań w zakresie kultury i ochrony zabytków jest ustawowym zadaniem samorządów. W art. 7, ust. 1, pkt 9 **ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym** (Dz. U. z 2001 r., Nr 142, poz. 1591, z późn. zm.) określone zostały zadania własne gminy: *„zaspakajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy (...) kultury, w tym (...) ochrony zabytków i opieki nad zabytkami”*.

Istotne jest uwzględnienie innych uregulowań prawnych dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, które znajdują się w szeregu obowiązujących ustaw, w tym w:

1. **ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym** (Dz. U. Nr 80, poz. 717 z późn. zm.),
2. **ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane** (tekst jednolity Dz. U. z 2006 r. Nr 156, poz. 1118 z późn. zm.),
3. **ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska** (tekst jednolity Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150),
4. **ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody** (Dz. U. Nr 92, poz. 880),
5. **ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami** (tekst jednolity Dz. U. z 2004 r. Nr 261, poz. 2603 z późn. zm.),
6. **ustawie z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej** (tekst jednolity Dz. U. z 2001 Nr 13, poz. 123),
7. **ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie** (Dz. U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.).

Zasady ochrony zabytków znajdujących się w muzeach i w bibliotekach określone zostały w:

1. **ustawie z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach** (Dz. U. z 1997 r. Nr 5, poz. 24 z późn. zm.),
2. **ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach** (Dz. U. Nr 85, poz. 539 z późn. zm.).

Ochronę materiałów archiwalnych regulują przepisy:

1. **ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach** (tekst jednolity Dz. U. z 2006 r. Nr 97, poz. 673 z późn. zm.).

4 Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Jak dotąd nie powstał jeszcze krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami (określony art. 146 ustawy o ochronie zabytków(...) termin roczny na opracowanie programu nie został dotrzymany) W 2004 r. powstały: „**Tezy do opracowania Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami**” (zatwierdzone przez Ministra Kultury 10 maja 2004 r.).

Według tezy Krajowy Program powinien uwzględniać:

- ocenę stanu zachowania poszczególnych grup zabytków, określenie kategorii i stopnia zagrożeń oraz kierunki działań mających na celu pełną inwentaryzację zasobów (krajowa ewidencja w systemie cyfrowym), monitoring stanu i zagrożeń,
- funkcjonowanie służb konserwatorskich (kierunek działań – wzmocnienie organizacyjne, kadrowe i finansowe na poziomie krajowym i regionalnym),
- określenie celów i kierunków działań tworzących systemową ochronę i opiekę nad zabytkami (powiązanie ochrony zabytków z polityką ekologiczną, ochrony przyrody, architektoniczną i przestrzenną, celną i polityką bezpieczeństwa państwa),
- ocenę i wytyczne do systemu finansowania ochrony i opieki nad zabytkami (cel
- stworzenie sprawnego systemu finansowania ochrony i opieki nad zabytkami),
- określenie celów i kierunków edukacji dot. zabytków w szerokim aspekcie.

Narodowa Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2013, przyjęta 21. IX.2004 r. przez Radę Ministrów oraz **Uzupełnienia Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004–2020**.

W NSRK na lata 2004-2013 jako jeden z celów strategicznych wyznaczono ochronę i opiekę nad dziedzictwem kulturowym, w tym szczególnie ochronę i rewaloryzację zabytków. Cel ten stał się priorytetem programu wdrożeniowego: Narodowy Program Kultury – Ochrona Zabytków i Dziedzictwa Kulturowego. Celem strategicznym programu jest intensyfikacja ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego, w tym szczególnie kompleksowa poprawa stanu zabytków nieruchomych. Celami cząstkowymi programu są:

- poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w sferze dokumentacji i ochrony zabytków,
- kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne i inne cele społeczne,
- zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych,
- promocja polskiego dziedzictwa kulturowego w Polsce i za granicą,
- w szczególności za pomocą narzędzi społeczeństwa informatycznego,
- rozwój zasobów ludzkich oraz podnoszenie świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego,
- tworzenie warunków dla rozwoju i ochrony dziedzictwa kultury ludowej,
- zabezpieczenie zabytków przed nielegalnym wywozem zagranicę.

W uzupełnieniu Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2020 wprowadzono programy wdrożeniowe jako system realizacyjny NSRK, powiązane z finansowaniem działalności kulturalnej ze środkami znajdującymi się w dyspozycji Ministra Kultury. Dla działań związanych z opieką nad zabytkami powołano program wdrożeniowy: **Narodowy Program Kultury „Ochrona Zabytków i Dziedzictwa Kulturowego na lata 2004-2013”** z priorytetami :

1. rewaloryzacja zabytków nieruchomych i ruchomych,
2. rozwój instytucji muzealnych,
3. ochrona dziedzictwa narodowego poza granicami kraju,
4. ochrona zabytków archeologicznych,
5. tworzenie zasobów cyfrowych dziedzictwa kulturowego,
6. ochrona zabytkowych cmentarzy.

Celem programu jest intensyfikacja ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego, w tym kompleksowa poprawa stanu zabytków oraz rozwój kolekcji muzealnych, gdzie celami cząstkowymi są:

- a) poprawa stanu zachowania zabytków;
- b) zwiększenie narodowego zasobu dziedzictwa kulturowego (w tym dziedzictwa archeologicznego);
- c) kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele inne niż kulturalne;
- d) zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworzenia zintegrowanych narodowych produktów turystycznych;
- e) poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w zakresie ochrony zabytków i ich dokumentacji;
- f) zabezpieczenie zabytków, muzealiów i archiwaliów przed skutkami klęsk żywiołowych, kradzieżami i nielegalnym wywozem za granicę oraz na wypadek sytuacji kryzysowej i konfliktu zbrojnego.

4.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu.

Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego (SRWZ) do roku 2020 (przyjęta przez Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego uchwałą Nr XXVI/ 303/05 z dnia 19 grudnia 2005r.) oraz **Priorytety Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego** przyjęte przez Sejmik.

W diagnozie stanu województwa przedstawiono charakterystykę krajobrazu kulturowego, ze wskazaniem najcenniejszych zespołów zabytków oraz identyfikacją kluczowych problemów, w tym m.in.:

- zły stan zabytków,
- zbyt małe nakłady na rewitalizację i renowację zasobów środowiska kulturowego,
- słabo rozwinięte produkty turystyczne związane z wykorzystaniem zasobów środowiska kulturowego,

Charakteryzując w SRWZ stan i możliwości rozwoju turystyki stwierdzono: „Turystyka jest ważnym działem gospodarki województwa, który ma duże potencjalne możliwości rozwoju...”. Rozwojowi temu sprzyjają m.in. „zabytki architektury i obiekty świadczące o bogatym dziedzictwie kulturowym regionu”.

W analizie SWOT za słabe strony uznano:

- niski poziom mechanizmów wsparcia rozwoju kultury i dziedzictwa kulturowego,
- małe wydatki jednostek samorządu terytorialnego na ochronę dziedzictwa kulturowego,
- słabo rozwinięte produkty turystyczne związane z wykorzystaniem zasobów środowiska naturalnego i kulturowego.

Wśród sześciu zdefiniowanych w SRWZ celów strategicznych problematyka ochrony zabytków i opieki nad zabytkami została wskazana w:

- celu nr 1: Wzrost innowacyjności i efektywności gospodarowania (w zadaniu – rozwój i promocja produktów turystycznych),
- celu nr 3: Zwiększenie przestrzennej konkurencyjności regionu (w zadaniu - Rozwój małych miast, rewitalizacja i rozwój obszarów wiejskich),
- celu nr 4: Zachowanie i ochrona wartości przyrodniczych, racjonalna gospodarka rolna (w zadaniu nr 4 - Rewitalizacja obszarów zurbanizowanych)
- celu nr 6: Wzrost tożsamości i spójności społecznej regionu (w działaniu - Wzmacnianie tożsamości społeczności lokalnej i Wspieranie działań aktywizujących rynek pracy).

W dokumencie uzupełniającym SRWZ p.t. „Priorytety Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego” wysoko oceniono rozwój kulturalny i znaczenie sztuki w kondycji społeczności lokalnej oraz znaczenie dziedzictwa historycznego w budowie tożsamości społecznej. Także w priorytecie dotyczącym kształtowania i utrzymania ładu przestrzennego wspomniano o zachowaniu wartości środowiska kulturowego i przyrodniczego. Problematyka została rozwinięta w celach operacyjnych:

- Przeciwdziałanie degradacji przestrzeni przez nieskoordynowaną działalność inwestycyjną – priorytet 3:
- Ochrona krajobrazu naturalnego i kulturowego oraz priorytet nr 5:
- Dbałość o utrzymanie historycznego kształtu wartościowych zespołów urbanistycznych i architektonicznych.

Podobnie w celu operacyjnym „Racjonalizacja wykorzystania przestrzeni zagospodarowanej i przekształconej” jako pierwszy znalazł się priorytet: Rewaloryzacja i rewitalizacja centrów miejskich. W celu operacyjnym „Integracja społeczności regionu” jako priorytet nr 2 zapisano Badanie i dokumentowanie historii oraz teraźniejszości regionu.

Istotnym z punktu widzenia szerokiej dostępności do środków UE jest **Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013** uchwalony 22.11.2007 r.

Diagnoza w zakresie kultury i środowiska kulturowego wskazuje na jego duży potencjał w programach rozwojowych. Uznano, że krajobraz kulturowy to znakomite świadectwo burzliwej historii i ścierania się wpływów polskich, zachodnioeuropejskich i skandynawskich. Dziedzictwem są zachowane układy staromiejskie, zabytki sakralne, wsie z zachowanym przestrzennym układem historycznym i dominantami w postaci kościołów granitowych, ceglanych i ryglowych, a także zachowane zamki, układy poklasztorne, zespoły pałacowo-parkowe, które podkreślają odrębność kulturową regionu i posiadają unikalne wartości dla promocji turystyki. W diagnozie rozwoju turystyki podkreślono także deficyt w zakresie przystosowania obiektów zabytkowych do potrzeb turystyki.

Główną osią priorytetową dla zagadnień opieki nad zabytkami jest oś 5 – *Turystyka*, kultura i rewitalizacja. Celem głównym jest podniesienie atrakcyjności województwa poprzez rozwój turystyki, kultury oraz rewitalizacji obszarów zaniedbanych i zdegradowanych. W RPO zawarto uzasadnienie wyboru osi priorytetowej, jej cele oraz opis i główne kategorie beneficjentów.

Podobnie określono problematykę opieki nad zabytkami w *osi priorytetowej 6- Rozwój funkcji metropolitalnych*, ale ze wskazaniem obszaru Szczecina, Stargardu i 11 gmin ościennych, dla którego to obszaru wydzielono fundusze wsparcia z RPO, tym samym na projekty zawierające elementy opieki nad zabytkami i rewitalizację w RPO zabezpieczono łącznie 190 mln euro, do wykorzystania w okresie realizacji niniejszego programu.

Z uwagi na naturalną zmienność warunków realizacji wsparcia, projektowane priorytety i działania zawarte w programie opieki nad zabytkami, mogące także korzystać z pozostałych priorytetów przy szczególnych typach działań, winny być konfrontowane z aktualizacjami RPO.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego uchwalony przez Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego uchwałą nr XXXII/334/02 z dnia 26 czerwca 2002 r. (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego nr 60, z dnia 30.08.2002 r. poz. 1357).

Jednym z ważniejszych rozdziałów planu jest Dziedzictwo Kulturowe, opracowane na podstawie Studium Ochrony dóbr kultury i zabytkowego krajobrazu kulturowego województwa zachodniopomorskiego, sporządzonego jako materiał analityczny i kierunkowy. W rozdziale zawarte są informacje o zagrożeniach dla zabytków i zabytkowego krajobrazu, stan ochrony środowiska kulturowego wg stanu prawnego z 2000 r. w oparciu o ustawę z dnia 15.02. 1962 r. o ochronie dóbr kultury (Dz. U. z 1999 r. Nr 98, poz. 1150) oraz ustalenia kierunkowe. W ustaleniach tych zawarto elementy polityki regionalnej ochrony i kształtowania środowiska kulturowego i przyrodniczego, wskazując na rewaloryzację jako narzędzie poprawy stanu fizjonomii krajobrazu, której celem jest osiągnięcie harmonijnego zagospodarowania przestrzeni w sensie funkcjonalnym i architektoniczno-estetycznym. W planie wskazano na potrzebę ochrony substancji zabytkowej nie objętej ustawową ochroną, ale stanowiącej faktyczną wartość obszaru województwa. Ustalono zalecenia do stosowania w planowaniu miejscowym, dotyczące zabudowy historycznej, zieleni komponowanej, zabytków archeologicznych i historycznych założeń przestrzennych, urbanistycznych i ruralistycznych. Wprowadzono system ochrony obszarowej środowiska kulturowego w postaci: rezerwatów kulturowych, parków kulturowych i obszarów kulturowych. Wskazano na narzędzia planowania miejscowego w postaci stref ochrony konserwatorskiej i stref ingerencji konserwatorskiej. Dla większej liczby wartościowych struktur przestrzennych zaproponowano utworzenie Zespołów stref ochrony konserwatorskiej. Całość ustaleń została uzupełniona odpowiednim załącznikiem mapowym zawierającym system konserwatorskiej ochrony obszarowej.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa jest powszechnie respektowanym materiałem planistycznym, wprowadzanym w życie poprzez miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Adresowany do Samorządu Województwa zapis o stanowieniu obszarów kulturowych nie został jak dotąd zrealizowany, ale nie stracił na aktualności w świetle dokumentów strategicznych oraz RPO i nadal oczekuje odpowiednich inicjatyw podejmowanych przez Urząd Marszałkowski Plan był opracowany pod rządami ustawy *o ochronie dóbr kultury* i obecnie po wejściu w życie ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o

ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, w której część narzędzi proponowanych w planie znalazła swą podstawę prawną, ustalenia planu należy formalnie zaktualizować i uwzględnić wnioski zawarte w Wojewódzkim Programie Opieki nad Zabytkami na lata 2008-2012.

Strategia Rozwoju Turystyki w Województwie Zachodniopomorskim do roku 2015 (przyjęta uchwałą Sejmiku Województwa nr XVI/147/2000 z 23.10.2000 r.).

W Strategii Rozwoju Turystyki przyjęto, że dziedzictwo kulturowe jest jednym z głównych generatorów rozwoju turystyki. Dlatego też należy zintegrować wysiłki (organizacyjne i finansowe) właścicieli zabytków, organizacji, instytucji, urzędów zajmujących się zabytkami i turystyką wokół wspólnej realizacji celów programu opieki nad zabytkami i strategii rozwoju turystyki.

Takim wspólnymi celami mogą być:

- budowa i rozwój kompleksowych markowych produktów turystycznych wokół typów turystyki” i działanie z nim związane: „Budowa i rozwój produktów markowych turystyki miejskiej i kulturowej”;
- planowane inwestycje infrastrukturalne;
- rozwój infrastruktury szlaków historycznych i tematycznych, w tym oznakowanie tras przebiegu oraz atrakcji znajdujących się na szlakach, budowa parkingów i toalet dla odwiedzających, poprawa dojazdu do atrakcji znajdujących się na szlaku;
- budowa i modernizacja centrów informacji turystycznej;
- renowacja obiektów zabytkowych;
- renowacja i turystyczne zagospodarowanie zabytkowych rynków oraz zachowanych elementów zabytkowej zabudowy w małych miasteczkach;
- renowacja zabytkowych parków i kompleksów pałacowo – dworskich;
- restauracja zieleni miejskiej;
- „Rozwój edukacyjnej i integracyjnej funkcji turystyki w Regionie” w ramach działania - Edukacja dzieci i młodzieży wokół walorów turystycznych Regionu;
- kooperacja w zakresie wspólnego marketingu Regionu w ramach działania: Opracowanie zintegrowanego systemu promocji markowych produktów Województwa;
- usprawnienie systemu informacji turystycznej w ramach działania: Budowa zintegrowanego analogowego i cyfrowego systemu informacji turystycznej;
- kształtowanie środowiska w kontekście rozwoju przestrzeni turystycznej, w ramach działań: - innowacje na rzecz ekorozwoju w turystyce (m.in. wdrażanie inwestycji nawiązujących w technice budowania do tradycji regionalnej - budowa w konstrukcji ryglowej (szachulcowej); - rozwój sieci lądowych szlaków turystycznych - tworzenie projektów liniowych przekraczających obszary administracyjne gmin, powiatów i województwa. W ramach działania dopracowana zostanie infrastruktura istniejących szlaków takich jak: Szlak Hanzeatyckich Kupców, Szlak Cysterski, Szlak Joannitów, Szlak Templariuszy, Europejski Szlak Gotyku Ceglanego, Szlak Solny, Szlak Latarni Morskich, Szlak Pomników Przyrody i in.,
- wykorzystanie turystyczne terenów i obiektów powojсковych, „popegeerowskich” i przemysłowych (do celów turystycznych można wykorzystać dawne fabryki, zakłady przemysłowe, magazyny, spichlerze).

Wojewódzki Programu Opieki nad Zabytkami na lata 2008 – 2012 (przyjęty uchwałą Nr XX/197/08 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 17 czerwca 2008 r.).

Na podstawie szczegółowej charakterystyki dziedzictwa kulturowego regionu zachodniopomorskiego oraz diagnozy stanu zachowania tegoż dziedzictwa określono cele i zadania, których realizacja powinna służyć zachowaniu, eksponowaniu i zahamować procesów degradacji środowiska kulturowego.

Za najistotniejsze cele perspektywiczne uznano:

- utrzymanie zabytków budujących krajobraz regionu,
- funkcjonowanie zabytków w procesie aktywizacji ekonomicznej i społecznej województwa,
- kształtowanie świadomości regionalnej w oparciu o dziedzictwo kulturowe i potrzebę jego zachowania dla przyszłych pokoleń.

Służące ww. cele perspektywiczne to m.in.:

- integracja opieki nad zabytkami z ochroną przyrody,
- poprawa materialnego stanu zasobów dziedzictwa kulturowego,
- stworzenie warunków finansowych i organizacyjnych do opieki nad dziedzictwem kulturowym regionu,
- zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości,
- edukacja regionalna,
- promocja walorów kulturowych regionu.

W Programie wojewódzkim wskazano także zalecenia do powiatowych i gminnych programów opieki nad zabytkami:

Założenia ochrony wartości kulturowych

Ochrona zabytkowego krajobrazu kulturowego jest obok ochrony środowiska naturalnego najważniejszym celem publicznym polityki przestrzennej gminy. Na terenie gminy występują obszary, o różnym stopniu wymagań ochronnych, w zależności od zachowanych lub koniecznych do uczynienia i ekspozycji walorów zasobu kulturowego, na których obowiązują powszechne standardy ochrony wynikające z obowiązującego prawa. Zgodnie z wymogami ustawowymi, ustala się zasady ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego, które powinny uwzględnione w prawie lokalnym. Zabytki, chronione na podstawie wpisu do rejestru, podlegają ustawowym procedurom i na ich terenie zapisy prawa miejscowego mają charakter ograniczony do istotnych ustaleń komunikacyjnych i inżynierskich nie ingerujących w struktury chronione. Zabytki, wskazane do ochrony prawem miejscowym, podlegają w całości ustaleniom planów, a prawidłowość tych ustaleń jest weryfikowana w procedurach opiniowania i uzgodnień organów. Dla zabytków nie wpisanych do rejestru a chronionych prawem miejscowym, w tym zabytków archeologicznych wykazanych w AZP (ewidencja archeologiczna), przedmiot i zasady ochrony ustala się w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, zgodnie z polityką określoną w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Podstawową przesłanką waloryzacji i kwalifikacji zabytków do różnego stopnia ochrony jest wartość naukowa, edukacyjna, regionalna i fizjonomiczna stanu istniejącego, poddane niezbędnym działaniom poznawczym i porządkowym – opieka nad zabytkami.

Cele ochrony

Celami ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego na terenie gminy są:

1. Ochrona dziedzictwa kulturowego i historycznego, utrzymanie i wyeksponowanie zachowanych zasobów i struktury krajobrazu kulturowego, w tym:
  - układu i reliktywów osadnictwa prahistorycznego i średniowiecznego (stanowisk archeologicznych),
  - średniowiecznej i nowożytnej struktury osadniczej,
  - historycznych nawarstwień i przekształceń cywilizacyjno-kulturowych,
  - niematerialnych wartości historycznych i społecznych.
2. Zachowanie i kształtowanie wartościowego środowiska antropogenicznego i zapewnienie jego trwałego użytkowania poprzez:
  - ochronę prawno-konserwatorską zabytków archeologicznych,
  - ochronę prawno-konserwatorską osadniczych układów przestrzennych,
  - ochronę prawno-konserwatorską zabytków budownictwa, techniki i zieleni zabytkowej,
  - ochronę prawno-administracyjną lokalnych form zagospodarowania terenu,
  - prawne kształtowanie współczesnych form zabudowy i zagospodarowania terenu z poszanowaniem tradycji i wykorzystaniem wzorców regionalnych,
  - utrzymanie podstawowej funkcji terenu, determinujących fizjonomię krajobrazu poszczególnych miejscowości,
  - zachowanie w formie naturalnej cieków, stawów i terenów bagiennych w granicach miejscowości,
  - zachowanie krawędzi leśnych zamykających obszary otwarte jako otoczenia miejscowości,
  - zachowanie w dobrym stanie technicznym i estetycznym dominant kulturowych i krajobrazowych, utrzymanie ich roli w krajobrazie,
  - zahamowanie niekorzystnych procesów degradujących krajobraz, powstałych poprzez ugorowanie terenów rolnych, wycinanie zadrzewień przydrożnych i śródpolnych, intensywne pozyskiwanie kruszyw, obudowy brzegów jezior obiektami turystycznymi, prowadzenie zrębów zupełnych w dolinach rzecznych, na zboczach dolin, zboczach mis jeziornych, atrakcyjnych przyrodniczo ścian lasów i w innych istotnych form fizjonomii krajobrazu,
  - likwidowanie skutków oddziaływania (rekułtywacja) obiektów wymagających makro-niwelacji i znacznych przekształceń topografii (wyrębiska kruszyw, farmy hodowlane, tereny stawów hodowlanych),
  - utrzymanie zabudowy w granicach historycznych układów przestrzennych wsi, z kontynuacją zasad lokalizacji zabudowy i zagospodarowania terenu,
  - wypełnienie ubytków tradycyjnej niwy siedliskowej,
  - przeciwdziałanie chaotycznej parcelacji terenu,
  - utrzymanie i nie ograniczanie ekspozycji: układów przestrzennych siedlisk, pomników i krzyży, urządzeń technicznych i komunikacyjnych,
  - utrzymanie i nie ograniczanie ekspozycji układów komponowanej zieleni parków, cmentarzy i obsadzeń przydrożnych i śródpolnych,
  - utrzymanie historycznie ukształtowanej sieci dróg,
  - utrzymanie charakterystycznych przekrojów, nawierzchni i rodzaju obsadzeń istniejącego układu dróg,

- zapobieganie powstawaniu ubytków w zabudowie i tworzenie warunków do ich ponownej zabudowy, · utrzymanie i eksponowanie zabudowy historycznej, jej proporcji, formy, dachów, wielkości i układu otworów, rodzaju stolarki i jej zdobnictwa, materiału budowlanego,
- kształtowanie walorów estetycznych nowej zabudowy mieszkalnej, rekreacyjno-turystycznej i produkcyjnej poprzez nawiązywanie do tradycji i wartości regionalnych, w zakresie określania formy architektonicznej i materiałów budowlanych,
- przeciwdziałanie „zaśmiecaniu” krajobrazu kulturowego nowymi lokalizacjami budowli substandardowych (tymczasowych pawilonów usługowych, baraków, budek kempingowych, agresywnych form reklamy) i rozwiązaniami technicznymi (naziemne sieci inżynierskie, wieże anten telekomunikacyjnych),
- dopuszczanie lokalizacji farm wiatraków energetycznych jedynie na obszarach krajobrazu cywilizacyjnego (w sąsiedztwie napowietrznych sieci wysokiego napięcia oraz podobnych) z wyłączeniem terenów o walorach kulturowych i krajobrazowych określonych w planie zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego (aktualizacji),
- estetyzacja i humanizacja zabudowy i zagospodarowania terenu osiedli “PGR-owskich” i blokowych oraz współczesnej zabudowy techniczno-produkcyjnej, · ochronę przed dewastacją zabytków archeologicznych – ustalenie ochrony w planach miejscowych,
- utrzymanie i eksponowanie grodzisk posiadających charakterystyczną formę krajobrazową,
- zachowanie w dobrym stanie technicznym i estetycznym zabytków oraz innych elementów zagospodarowania i wyposażenia miejscowości,
- ochronę miejsc związanych ze sprawowaniem praktyk religijnych w miejscowościach, gdzie nie ma kościołów – krzyży i kapliczek przydrożnych, związanych między innymi z kultem maryjnym (maj, październik),
- opracowanie materiałów pomocniczych do nauczania i propagowania historii i tradycji regionu,
- umieszczanie na zabytkach znaków informacyjnych.

Formy ochrony wartości kulturowych

Ochrona winna być realizowana poprzez:

- sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego ustalających, po weryfikacji, wskazane w studium granice stref ochrony konserwatorskiej i zawierające odpowiednie ustalenia dla działań w tych strefach,
- sporządzanie programów opieki nad zabytkami,
- podejmowanie uchwał określających zobowiązania właścicieli obiektów zabytkowych do opieki nad zabytkami zgodnie z gminnym programem opieki nad zabytkami,
- współpracę ze specjalistami kształtowania krajobrazu i zabytkoznawcami przy sporządzaniu strategii i programów rozwoju gminy oraz przy realizacji polityki przestrzennej określonej w studium,
- utrzymywanie w dobrym stanie technicznym i estetycznym budynków i budowli zabytkowych stanowiących własność gminy,
- utrzymywanie i uzupełnianie obsadzeń alejowych dróg publicznych, · porządkowanie i utrzymywanie historycznych nekropolii (w tym nieczynnych),

- oznaczenie i ochronę grodzisk stanowiących zabytki archeologiczne,
- udzielanie pomocy prawnej i materialnej w utrzymaniu i remontach zabytkowych obiektów publicznych i prywatnych,
- wspieranie i dokumentowanie powstawania nowych wartości kulturowych na terenie gminy.

5 Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

5.1 Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy (analiza dokumentów programowych gminy).

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kobylanka (uchwała Rady Gminy w Kobylance Nr XXXVI/238/01 z dn. 04.XII.2001).

Studium jest podstawowym dokumentem planistycznym określającym politykę przestrzenną gminy. Studium uwarunkowań nie jest aktem prawa miejscowego, jednak wprowadzenie przyjętych w nim zapisów do obiegu prawnego następuje poprzez ustalenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Ustalenia studium są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

W Studium uwzględnia się uwarunkowania wynikające w szczególności z:

- dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu;
- stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony;
- stanu środowiska oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego;
- stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
- warunków i jakości życia mieszkańców;
- zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia;
- potrzeb i możliwości rozwoju gminy;
- stanu prawnego gruntów;
- występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych i in.

Ustalenia dotyczące zabytków i krajobrazu kulturowego w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kobylanka sformułowane zostały na podstawie specjalistycznego opracowania (Studium krajobrazu kulturowego, oprac. E. Kulesza-Szerniewicz, Szczecin 1999, mps), zawierającego syntezę wiedzy o zasobach dziedzictwa kulturowego gminy i jego waloryzację, na tej podstawie określone zostały wykazy obiektów objętych ochroną konserwatorską, zasięg stref ochrony konserwatorskiej dla terenów oraz zasady ochrony i zagospodarowania krajobrazu kulturowego.

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Kobylanka na lata 2004-2013 (uchwała Rady Gminy Nr 27/184/05 z dn. 13.I.2005 r.).

Plan rozwoju gminy określa główne funkcje jakie spełnia Gmina:

- 1) turystyczna i rekreacyjno – wypoczynkowa,
- 2) osadnictwa mieszkaniowego,
- 3) usługowo- rzemieślniczo przemysłowa,
- 4) rolnicza.

Pierwsza i zasadnicza dla rozwoju Gminy funkcja turystyczna opiera się na: atrakcyjnym położeniu nad jeziorem Miedwie i na obszarze Puszczy Goleniowskiej oraz licznych zabytkach kultury materialnej we wsiach. Ww. walory stanowią podstawę rozwoju turystyki poznawczej, kwalifikowanej oraz agroturystyki.

Przyjęte kierunki rozwoju przestrzennego poszczególnych wsi w pełni respektują przyjęte w Studium uwarunkowań ustalenia dot. ochrony dziedzictwa kulturowego.

W harmonogramie rzeczowo-finansowym inwestycji realizowanych w ramach Programu Rozwoju Lokalnego na lata 2005 – 2013 w ramach IV. Programu: Ochrona Dziedzictwa Narodowego uwzględniono prace remontowe dot. kościoła w Kunowie oraz murów cmentarzy przykościelnych w Kunowie i Bielkowie.

Plany odnowy wsi: Kobylanka, Kunowo, Morzyczyn, Reptowo (przyjęte uchwałą Rady Gminy Nr XXIII/151/08 z dn. 11.IX.2008 r.).

Plany odnowy wsi w pełni respektują ustalenia Studium Uwarunkowań i Planu Rozwoju Lokalnego Gminy. W swoich ustaleniach akcentują rozwój funkcji turystycznej i rekreacyjnej, wskazują na potrzeby promocji walorów przyrodniczych i kulturowych, budowę szlaków, rozwój agroturystyki, renowację obiektów zabytkowych i ich odpowiednie eksponowanie.

5.2 Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy

5.2.1 Zarys historii obszaru gminy

Pierwsze wzmianki historyczne poświadczające istnienie najstarszych wsi na terenie Gminy Kobylanka wiążą się z klasztorem cystersów w Kołbaczu. Najstarszy na Pomorzu klasztor cysterski założony został w 1173 r. przez kasztelana szczecińskiego Warcisława Świętoborza, fundacja zatwierdzona przez księcia Bogusława I. Utworzenie klasztoru powierzono mnichom z duńskiego Esrom. Filie klasztoru kołbackiego: Oliwa (1186, 1195 r.), Bierzwnik (1280 r.), Mironice (1300 r.). Klasztor kołbacki założony w dolinie rzeki Płoni stał się centrum potężnego latyfundium, opartego głównie na rolnictwie i przetwórstwie płodów rolnych oraz rzemiosłach wytwórczych. Cystersi brali też aktywny udział w wymianie towarowej. W czasie rozkwitu klasztor posiadał znaczną pozycję polityczną i kulturalną w Księstwie Pomorskim. W skład posiadłości klasztoru weszły wsie: Bielkowo, Kobylanka i Rekowo. W 1534 r. w wyniku przyjęcia luteranizmu w Księstwie Pomorskim dobra cystersów kołbackich przejęte zostały przez rodzinę książęcą. Po wojnie trzydziestoletniej (1618-1648) na mocy traktatu westfalskiego majątek przeszedł we władanie elektorów brandenburskich. W okresie XVIII w. w wyniku prac związanych z osuszaniem terenów podmokłych i karczowaniem lasów tj. tzw. kolonizacji fryderycjańskiej powstała znakomita część istniejących do dnia dzisiejszego wsi na terenie obecnej Gminy Kobylanka. Wiek XIX poza budową linii kolejowej Szczecin-Poznań przyniósł powstanie tylko jednej wsi i jednodworczych zabudowań leśniczówek. Przełom XIX/XX stulecia zaważył na odkryciu walorów rekreacyjnych Jeziora Miedwie i żywiołowej budowie licznych pensjonatów i restauracji nadmiedwiańskich.

5.2.2 Krajobraz kulturowy

Gmina Kobylanka położona jest pomiędzy Szczecinem a Stargardem. Obecne granice administracyjne Gminy wyznaczone są w przeważającej długości sztucznie, jedynie w południowo-wschodniej części wyznacza je linia brzegowa jeziora Miedwie; a na południowym - zachodzie granica nawiązuje swym przebiegiem do koryta lub krawędzi doliny Płoni. Obszar Gminy zajmują tereny płaskiej i falistej wysoczyzny morenowej, z przyległymi obniżeniami jeziora Miedwie i dalej jeziora Płoń. Ponad połowę powierzchni Gminy zajmują lasy. Zwarte kompleksy leśne stanowiące południowe partie Puszczy Goleniowskiej usytuowane są w północnej i zachodniej części Gminy.

W układzie równoleżnikowym Gminę przecinają droga krajowa Szczecin-Bydgoszcz i magistrała kolejowa Szczecin-Poznań.

Zasadniczo czytelne w terenie są rozplanowania wsi o metryce średniowiecznej i nowożytnej. W zabudowie wsi dominują budowle kościelne.

5.2.3 Zabytki nieruchome

Układy wsi

W krajobrazie gminy Kobylanka dominują wsie o nowożytnej metryce rozplanowania przestrzennego. Średniowieczną proveniencję posiadają: Rekowo (1173), Bielkowo (1183), Kobylanka (1220) i Kunowo (1248). W ramach XVIII. wiecznej tzw. kolonizacji fryderycjańskiej powstało najwięcej jednostek osadniczych: Miedwiecko (1752), Morzyczyn (1752), Niedźwiedź (1753), Jęczydół (1770), Motaniec (1777), Reptowo (1777), Wielichówko (1777) i Cisewo (1785). W XIX stuleciu powstały tylko: wieś Zieleniewo (1865) i leśniczówka w Morawsku (1872)

Do wyróżniających się ze względu na stan zachowania historycznego planu i nasycenie historyczną zabudową należą: wsie o metryce średniowiecznej i układzie owalnicowym (Bielkowo i Kunowo) oraz rzadkim na Pomorzu układzie okolicowym (Rekowo). Najlepiej zachowanym przykładem XVIII wiecznej wsi kolonizacyjnej o układzie ulicowym jest Niedźwiedź.

Zabudowa wsi

W krajobrazie wsi gminy Kobylanka można wyodrębnić następujące elementy zabudowy:

- Kościoły: do najcenniejszych o metryce XV/XVI wiecznej należą świątynie w Bielkowie i Kunowie. W Bielkowie zachowała się także d. pastorówka z 1901 r. oraz budynek d. kostnicy z XIX w. Z XX w. pochodzą kościoły w Kobylance (modernistyczny z lat 1934-36) oraz w Reptowie (1929).
- Budynki użyteczności publicznej: d. szkoły z pocz. XX w. (Bielkowo, Kunowo).
- Zabudowa chłopska głównie o charakterze mało- i średniorolnym (wsie kolonizacyjne), z dużymi zagrodami w obrębie wsi o metryce średniowiecznej. Zachowana do dnia dzisiejszego zabudowa mieszkalna i gospodarsko-inwentarska wzniesiona została zasadniczo w okresie 2 poł. XIX w.-1 ćw. XX w. Dominuje budownictwo murowane, do najcenniejszych należą stosunkowo nieliczne budynki wzniesione w konstrukcji drewnianej, szkieletowej (ryglowe).
- Zabytki techniki: budynek stacji kolejowej w Miedwiecku (1 ćw. XX w.) oraz przystanek kolejowy w tej samej miejscowości z interesującym opracowaniem plastycznym (l. 60. XX w), budowle trafostacji w kilku miejscowościach.
- Zabudowa folwarczna: Wielichówko (czworak dla robotników folwarcznych).

Cmentarze wiejskie.

Na terenie gminy występują liczne cmentarze przykościelne i polowe. Do najstarszych o metryce średniowiecznej należą cmentarze przykościelne (Bielkowo, Kunowo, Rekowo-kościół nie zachowany), wygrozione murami. Do unikatowych należą XV wieczne bramki cmentarne zachowane na cmentarzu przykościelnym w Bielkowie.

Lapidaria: Cisewo, Kobylanka, Morzyczyn, Motaniec, Reptowo utworzone na bazie cmentarzy poewangelickich dzięki staraniom lokalnych społeczności i wsparciu władz samorządowych. Cmentarz w Morzyczynie stał się elementem tzw. Parku Pamięci.

W uznaniu za opiekę nad cmentarzami Gmina Kobyłanka uhonorowana została honorowym dyplomem „Swojskie Zabytki” przyznany przez Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego i wręczonym na inauguracji Europejskich Dni Dziedzictwa w woj. zachodniopomorskim we wrześniu 2008 r.

Parki podworskie

Wielichówko

5.2.4 Zabytki ruchome

Najcenniejsze wyposażenie zachowało się w kościele w Kunowie: gotyckie sakramentarium ścienne z XV-XVI w., renesansowa tablica fundacyjna (1582 r.), płyty nagrobne z 1584, 1737 i 1754 r., barokowe: ołtarz (XVIII w.), ambona (1714 r.), empora muzyczna i dekoracje sufitu (XVIII w.).

5.2.5 Zabytki archeologiczne

W ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski na terenie gminy Kobyłanka rozpoznano w ramach badań terenowych 151 stanowisk archeologicznych (osady, punkty i ślady osadnicze z okresu od starożytności do średniowiecza). Brak zabytków archeologicznych o własnej formie terenowej (grodziska, cmentarzyska kurhanowe etc.).

5.2.6 Zabytki w zbiorach muzealnych i innych

Na terenie gminy brak placówek muzealnych

5.2.7 Dziedzictwo niematerialne

Wsie o metryce średniowiecznej związane były z najstarszym na terenie całego Pomorza klasztorem cystersów w Kołbaczu. Z wydarzeń średniowiecznych najważniejszym było zawarcie Pokoju w Kobyłance pomiędzy zwaśnionymi miastami Szczecinem i Stargardem w 1460 r. co upamiętniano co sto lat kolejnymi nasadzeniami lip (Lipa Zgody, Wieniec Zgody).

5.3 Zabytki objęte prawnymi formami ochrony

Rejestr zabytków:

- kościół w Bielkowie nr rejestru A-293 z dn. 05.VII.1958 r.,
- kościół w Kunowie nr rejestru A-474 z dn. 21.XII.1963 r.,
- sakramentarium ścienne w kościele w Kunowie, nr rejestru B-135 z dn. 13.VI.1987 r.

Park gminny:

- Morzyczyn tzw. Park Pamięci (uchwała XVI/101/08 Rady Gminy w Kobyłance z dn. 31.I.2008r.).

5.4 Zabytki w gminnej ewidencji zabytków

Gmina posiada Gminną Ewidencję Zabytków, opracowaną w 2008 r. przez Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie.

5.5 Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy

Do najcenniejszych elementów dziedzictwa kulturowego w gminie Kobylanka należą:

- średniowieczne i nowożytne układy rozplanowania wsi,
- średniowieczne kościoły,
- wyposażenie wnętrza kościoła w Kunowie,
- lapidaria cmentarne.

6 Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy. Analiza szans i zagrożeń

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Zachowane historyczne cechy kilku układów ruralistycznych wraz z zespołami zabudowy mieszkalnej, gospodarczej oraz obiektami sakralnymi i użyteczności publicznej, mogą sprzyjać działaniom, mającym na celu zachowanie charakterystycznych elementów krajobrazu kulturowego gminy • Utrzymanie w poprawnym stanie obiektów sakralnych i budynków użyteczności publicznej • Zachowane obiekty o największej wartości kulturowej – kościoły, budynki użyteczności publicznej oraz niektóre budynki mieszkalne i gospodarskie, stanowią w dalszym ciągu o atrakcyjności ośrodków wiejskich • Niewielka liczba obiektów o nieustalonym stanie własnościowym na terenach układów ruralistycznych wskazanych do ochrony • Stosunkowo niewielka ilość nieruchomości zagospodarowanych nieprawidłowo po II wojnie światowej na terenie wartościowych kulturowo ośrodków wiejskich – możliwość zachowania i rewaloryzacji układów np. Rekowo, Bielkowo, Kunowo • Pozytywne rezultaty działań gminy na rzecz zachowania relikwów cmentarzy ewangelickich – porządkowanie, tworzenie lapidariów • Dobre rozpoznanie zasobów zabytkowych • Atrakcyjne dla wykorzystania potencjału turystycznego położenie wartościowych kulturowo ośrodków wiejskich, powiązane z wartościami przyrodniczo-krajobrazowymi; gmina atrakcyjna turystycznie co sprzyja wykorzystaniu zasobów na cele turystyki kulturowej • Jakość środowiska naturalnego nie wpływa niekorzystnie na stan zabytków 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak powiązania mieszkańców z tradycjami małej ojczyzny nie wyzwała ambicji opieki; słabe zrozumienie społeczne dla problematyki ochrony zabytków i tożsamości kulturowej obszarów chronionych oraz w odniesieniu do obiektów mieszkalnych i gospodarczych • Zły stan techniczny wielu obiektów mieszkalnych i gospodarczych, • Brak poczucia odpowiedzialności i kompetencji do ochrony na poziomie lokalnym; niedocenywanie przez społeczności lokalne znaczenia ochrony zabytków ruralistycznych dla rozwoju lokalnego • Brak stabilizacji w polityce przestrzennej gminy, brak lokalnych planów zagospodarowania przestrzennego i niechęć samorządu do ich sporządzenia • Konieczność budowania warunków zabudowy każdorazowo dla poszczególnych inwestycji, jest nie tylko znaczną przeszkodą dla inwestujących, ale również dla prawidłowej realizacji polityki przestrzennej • Konieczność tworzenia doraźnych rozwiązań w zagospodarowaniu przestrzennym, dostosowywanych do bieżących, często przypadkowych potrzeb inwestorów • Tolerowanie samowoli i odstępstw od prawa przestrzennego i budowlanego • Brak integracji środowisk działających w obszarze dziedzictwa (projektanckich, konserwatorskich) • Zbyt małe zaangażowanie społeczne w opiekę nad zabytkami i brak poparcia władz publicznych dla tego zaangażowania • Brak popularyzacji wiedzy o wartości chronionych ośrodków wiejskich oraz idei ochrony zabytków • Za słabe poparcie dla odpowiednich orga-

<ul style="list-style-type: none"> • Przyjęcie w Planie Rozwoju Lokalnego Gminy Kobylanka, kierunku rozwoju przestrzennego wsi, umożliwiającego wprowadzenie stref ochrony konserwatorskiej na terenach wartościowych kulturowo • Przyjęcie w Planie Rozwoju Lokalnego Gminy Kobylanka, inwestycji ochrony dziedzictwa narodowego, wśród priorytetowych grup rodzajowych inwestycji komunalnych • Przyjęcie w Planie Rozwoju Lokalnego Gminy Kobylanka, komunikacyjnego włączenia Gminy w regionalny oraz ponadregionalny system ścieżek rowerowych jako jednego z zadań priorytetowych - co sprzyja wykorzystaniu zasobów zabytkowych na cele turystyki kulturowej 	<p>nizacji pozarządowych – zajmujących się ochroną dziedzictwa kulturowego</p> <ul style="list-style-type: none"> • Brak środków na badania (archeologiczne, architektoniczne, archiwalne), które muszą stanowić podstawę do właściwego zagospodarowania wartościowych układów ruralistycznych oraz do właściwego postępowania w użytkowaniu i zagospodarowaniu obiektów zabytkowych • Rozczłonkowanie własnościowe – wielu właścicieli prywatnych, prowadzi do rozmycia odpowiedzialności za stan zachowania obiektów • Zła sytuacja finansowa właścicieli wielu obiektów mieszkalnych i gospodarczych • Brak mechanizmów zarządzania zabytkowymi budynkami mieszkalnymi z uwzględnieniem szczególnych uwarunkowań związanych z koniecznością ochrony ich wartości
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Wprowadzanie nowoczesnych metod badawczych i naukowych w dziedzinie planowania przestrzennego na terenach zabytkowych oraz w dziedzinie rewaloryzacji i konserwacji obiektów zabytkowych • Postęp w zakresie wsparcia finansowego z różnych źródeł: międzynarodowych, państwowych, regionalnych, gminnych, prywatnych • Rozwój i wzrost skuteczności działania edukacji w kierunku poszanowania zabytków, ich prawidłowej ochrony i atrakcyjnych przekształceń • Edukacja w dziedzinie zarządzania i gospodarowania dziedzictwem kulturowym • Włączenie wartości dziedzictwa kulturowego ośrodków zabytkowych w obieg gospodarczy • Wzrost świadomości zabytkowego ośrodka ruralistycznego oraz obiektów budownictwa wiejskiego jako produktu turystycznego • Kreowanie nowych obszarów i produktów turystycznych w oparciu o zrównoważone 	<ul style="list-style-type: none"> • Degradacja zabytkowego krajobrazu wiejskiego przez nową zabudowę, degradacja obiektów zabytkowych poprzez przypadkowe działania inwestycyjne, w których interes indywidualny inwestora jest przedkładany nad dobro społeczne tj. dobro zabytku • Tendencje do zagospodarowania zabytkowych zespołów ruralistycznych bez nawiązania do historycznego stanu – zatarcie wyjątkowego charakteru historycznych ośrodków, upodobnienie ich do współcześnie ukształtowanych przedmieść miast, a co za tym idzie spadek atrakcyjność i możliwości promocji danej lokalizacji z uwagi na posiadane wartości kulturowe • Tendencje do zagospodarowania poszczególnych obiektów zabytkowych bez nawiązania do historycznego stanu – zatarcie wyjątkowego charakteru historycznych obiektów, upodobnianie ich do współcześnie realizowanych obiektów, a co za tym idzie spadek atrakcyjność i możliwości promocji danej lokalizacji z uwagi na posiadane wartości kul-

<p>zagospodarowanie obiektów zabytkowych</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stymulujący wpływ dobrych wzorców zagospodarowania zabytków – wpływa korzystnie na podejmowanie podobnych inwestycji przez kolejnych właścicieli/użytkowników • Korzystanie z doświadczeń międzynarodowych, rozszerzenie współpracy międzyregionalnej • Rozwój inicjatyw lokalnych i organizacji pozarządowych • Wprowadzenie publicznych dyskusji nad planami zagospodarowania w zakresie rewitalizacji zespołów ruralistycznych • Poprawa dostępności komunikacyjnej zabytkowych ośrodków ruralistycznych pozostających poza głównym strumieniem ruchu turystycznego • Wprowadzanie nowoczesnych systemów informacji turystycznej 	<p>turowe</p> <ul style="list-style-type: none"> • Estetyczna dewaloryzacja na terenie ośrodków zabytkowych spowodowana niekontrolowanym wprowadzaniem elementów obcych – np. nieprzemysłanej, agresywnej kolorystyki, obiektów tymczasowych – usługowych, handlowych, nowoczesnych nośników reklamowych • Estetyczna dewaloryzacja obiektów zabytkowych spowodowana niekontrolowanym wprowadzaniem elementów obcych – np. nieprzemysłanej, agresywnej kolorystyki, współczesnych materiałów, technik i technologii, agresywnych nośników reklamowych • Naciski na ograniczenie zakresu ochrony na terenach oraz w odniesieniu do obiektów planowanych do objęcia prawną ochroną • Polityczne naciski na urzędy konserwatorskie • Klęski i zdarzenia losowe • Brak skutecznej egzekucji prawa • Niezrozumienie zasad funkcjonowania funduszy europejskich, nieumiejętność dostosowania się do ich wymogów • Niestabilność przepisów finansowych • Zagrożenie nadmierną komercjalizacją zabytków, która prowadzi do zbyt agresywnego inwestowania na terenach zabytkowych i może ograniczać wykorzystanie zabytkowych ośrodków przez społeczności lokalne • Jednowymiarowe postrzeganie zasobów dziedzictwa kulturowego: wyłącznie poprzez pryzmat ich gospodarczego wykorzystania lub przeciwnie – jedynie jako zasobu historycznego
---	--

7 Cele gminnego programu opieki nad zabytkami.

Cele Gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy Kobylanka zostały sformułowane w zgodności z zapisami art. 87 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, i odpowiadają wyznaczonym ustawowo celom, określonym w niniejszym dokumencie jako strategiczne:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju,
- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej,
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania,
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami,
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków,
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Zakłada się, że kierunki Gminnego programu opieki nad zabytkami będą realizowane poprzez wspólne działania władz samorządowych, właścicieli oraz zarządców obiektów, organizacji pozarządowych i stowarzyszeń, lokalnego środowiska naukowego.

W imieniu Gminy Kobylanka zadania będą prowadzone przez gminne jednostki organizacyjne (szkoły, instytucje kultury i in.) oraz wydziały Urzędu Gminy w ramach zadań własnych, poprzez istniejące i planowane instrumenty:

- prawne (np. miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, Plan Rozwoju Lokalnego),
- finansowe (np. dotacje, nagrody, system ulg finansowych dla właścicieli i zarządców),
- społeczne (np. edukacja, promocja, informacja).

8 Kierunki i zakres działań dla realizacji celów gminnego programu opieki nad zabytkami.

Realizacja Gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy Kobylanka w ramach celu strategicznego:

Włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji zagospodarowania przestrzennego gminy

Cel kierunkowy	Działania	Realizacja
<p>Realizacja ochrony i opieki nad zabytkami oraz ochrony krajobrazu kulturowego poprzez priorytetowe traktowanie obszarów wartościowych kulturowo w kształtowaniu koncepcji zagospodarowania przestrzennego Gminy Kobylanka</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Realizacja i stosowanie się do wytycznych i postulatów konserwatorskich określonych w Studium wartości kulturowych i krajobrazu dla gminy Kobylanka ze szczególnym uwzględnieniem zaleceń odnoszących się do wyznaczonych w ww. opracowaniu stref ochrony konserwatorskiej oraz uwzględnianie wskazanych w ww. Studium zasad ochrony przy opracowywaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. 2. Określenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego warunków ochrony terenów zabytkowych, zieleni historycznej z uwzględnieniem danych z aktualizowanej gminnej ewidencji zabytków; wyznaczenie stref ochrony konserwatorskiej – Bielkowo: Strefa B ochrony konserwatorskiej, obejmująca cały układ ruralistyczny w granicach parcel i strefy zabudowy, od zagrody nr 1 i 42 na północy po zagrody nr 21 i 22 na południu; Kałęga: Strefa K ochrony konserwatorskiej, obejmująca teren dawnego cmentarza wiejskiego w jego granicach; Kobylanka: Strefa B ochrony konserwatorskiej, obejmująca centralną część wsi – trójkątny plac wraz ze strefą zabudowy, przylegających ulic Chrobrego, ks. Głogowskiego, Szczecińskiej i Jeziornej (m. in z lapidarium i działką przykościelną; Kunowo: Strefa B ochrony konserwa- 	<p>Gmina Kobylanka</p>

	<p>torskiej, obejmująca historyczny układ owalnicowy wraz z liniowym rozwinięciem w kierunku północno-wschodnim, w granicach parcel tworzących założenie. Strefa zawiera się w granica od zagrody nr 27 na południu po zagrodę nr 1 na północy i zawiera m. in. parcelę przykościelną i zespół dworsko-folwarczny; Motaniec: Strefa K ochrony konserwatorskiej obejmująca teren dawnego cmentarza wiejskiego (ob. lapidarium), w jego granicach (od północy i północnego-zachodu wyznaczonych przebiegiem dróg); Rekowo: Strefa B ochrony konserwatorskiej obejmująca cały okolicowy układ ruralistyczny wraz z zabudową. Granice przebiegają zgodnie z zewnętrznymi granicami parcel, wchodzących w skład wsi; Strefa E ochrony ekspozycji chroniąca ekspozycję sylwety wsi od strony dojazdu z Bielkowa (od wschodu); Reptowo: Strefa B ochrony konserwatorskiej obejmująca kościół wraz z przyległym terenem, cmentarz/lapidarium oraz zabudowę zagród nr 40 i 41. Granice zachodnia i północna oparte na przebiegu dróg wiejskich; pozostałe na granicach w/w parcel.</p>	
<p>Pozyskanie środków na rewitalizację wytypowanych w Planie Rozwoju Lokalnego obszarów:</p> <ul style="list-style-type: none"> • układów ruralistycznych • substancji mieszkaniowej, • obiektów wpisanych do rejestru zabytków. 	<p>1. Aktualizacja danych z zakresu opieki nad zabytkami w kolejnych edycjach Planu Rozwoju Lokalnego oraz Wieloletniego Programu Inwestycyjnego Gminy Kobylanka</p>	<p>Gmina Kobylanka</p>
<p>Realizacja Gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy Kobylanka w ramach celu strategicznego:</p>		

Uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami przyrody i równowagi ekologicznej

Cel kierunkowy	Działania	Realizacja
<p>Zachowanie naturalnych powiązań obiektów zabytkowych z otoczeniem poprzez zapewnienie warunków prawnych i finansowych w celu właściwego utrzymania krajobrazu kulturowego.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Uwzględnienie w planach zagospodarowania aktualnej bazy danych o zabytkach, tj. rejestru zabytków, gminnej ewidencji zabytków, wykazu stanowisk archeologicznych, dóbr kultury współczesnej, elementów krajobrazu – zieleni komponowanej, cmentarzy; założenie i prowadzenie bazy danych, powiązanej z mapą cyfrową, obszarów i obiektów objętych ochroną zabytków oraz ochroną przyrody, a także planowanych do objęcia ochroną. 2. Przyspieszenie prac nad powstaniem miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla terenu całej gminy. 3. Prowadzenie gminnej ewidencji zabytków: monitoring dotyczący stanu zachowania obiektów zabytkowych, prowadzonych prac remontowych i konserwatorskich oraz bieżące wprowadzanie danych do komputerowej bazy ewidencji gminnej; wypracowanie zasad wymiany informacji i aktualizacji danych dotyczących obiektów zabytkowych objętych gminną ewidencją zabytków pomiędzy Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków a Urzędem Gminy w Kobylance. 4. Podjęcie działań w celu rozszerzenia rejestru zabytków, w tym wykonanie kart ewidencyjnych zabytku architektury i budownictwa, niezbędnych do rozpoczęcia procedury o wpis do rejestru; proponowane obiekty: Bielkowo: nr nr: 4-zagroda , 6-szkoła, 23, 25, 28, 34, 39, <i>pastorówka</i>; Gajęcki Ług-Kolonia Niedźwiedź: zagroda; Kobylanka: kościół, ul. Chrobrego 4, 	<p>Gmina Kobylanka</p>

	<p><i>ul. Głogowskiego 2 – plebania; Kunowo: nr nr: 11-zagroda, 18 – zagroda, 23-zagroda, 45-szkoła, 47, 52-zagroda, 53-zagroda; Rekowo: nr nr: 6-zagroda, 7-dom ze świetlicą, 10, 11-zagroda, 12-zagroda; Reptowo: kościół, budynek nr 40.</i></p> <p>5. Prowadzenie działań informacyjnych i popularyzatorskich, ułatwiających właścicielom podjęcie decyzji o złożeniu wniosków o objęcie ochroną prawną poprzez wpis do rejestru zabytków obiektów zabytkowych nie będących własnością Gminy, o znaczących dla regionu wartościach historycznych, artystycznych i naukowych.</p> <p>6. Podjęcie działań w celu objęcia ochroną prawną poprzez wpis do rejestru zabytków obiektów zabytkowych będących własnością Gminy, o znaczących dla regionu wartościach historycznych, krajobrazowych i naukowych: <i>cmentarze w Rekowie, Bielkowie, Kunowie, Niedźwiedziu, Jęczydole i Kałędze.</i></p>	
<p>Realizacja Gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy Kobylanka w ramach celu strategicznego:</p> <p>Zahamowanie procesów degradacji obiektów i terenów zabytkowych oraz doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania</p>		
Cel kierunkowy	Działania	Realizacja
Przeciwdziałanie niszczeniu i niewłaściwemu użytkowaniu zabytków.	1. Wspomaganie działań w zakresie opieki nad najcenniejszymi obiektami; wspieranie działań zmierzających do powstrzymania procesu niszczenia oraz działań ratunkowych w stosunku do obiektów zabytkowych o wybitnych w skali gminy walorach architektonicznych lub historycznych, nie będących własnością gminy, nieużytkowanych i znajdujących się w złym stanie technicznym, a da-	Gmina Kobylanka Podmioty prawne i fizyczne posiadające tytuł własności obiektu zabytkowego

	<p>jących jednak możliwość adaptacji do nowej funkcji, służącej (bezpośrednio lub pośrednio) społeczności lokalnej.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Sprzyjanie i propagowanie występujących już na terenie gminy pozytywnych przykładów adaptacji (wykonanych z poszanowaniem dla substancji zabytkowej) nieużytkowanych elementów zabudowy zagród na cele mieszkalne i rekreacyjne, <i>jak np. budynek nr 33a w Bielkowie.</i> 3. Wspieranie, poprzez działania informacyjne i edukacyjne, prac zabezpieczających i powstrzymujących proces destrukcji, remontów prowadzonych zgodnie z wymogami konserwatorskimi, preferowanie działań zabezpieczających autentyczną substancję zabytkową. 4. Prowadzenie działań informacyjnych, edukacyjnych, popularyzatorskich w celu zminimalizowania inwestycji przeprowadzanych ze szkodą dla substancji zabytkowej obiektów. 5. Reagowanie samorządu, we współpracy z Powiatowym Inspektorem Nadzoru Budowlanego oraz Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków, na brak należytej dbałości właścicieli o bieżące utrzymanie zabytków, w konsekwencji prowadzącej do uszkodzeń i zniszczeń. 6. Popularyzacja realizacji nowej zabudowy, mających na celu nawiązywanie w nowej architekturze do lokalnych wzorów i materiałów (regionalizm). 7. Opracowanie katalogu form budownictwa regionalnego i jego promowanie w celu praktycznego wykorzystywania przy realizacji nowych inwestycji, przede wszystkim w zakresie budownictwa mieszkaniowego, zwłaszcza na obszarach wyznaczonych stref ochrony konserwatorskiej i historycznie ukształtowanych i czy- 	
--	--	--

	<p>telnych do dziś układów przestrzennych.</p> <p>8. Podjęcie działań w celu uporządkowania i odpowiedniego zagospodarowania cmentarzy w Rekowiu, Bielkowie, Kunowie, Niedźwiedziu, Jęczydole i Kałudze.</p> <p>9. Prowadzenie prac remontowych przy obiektach zabytkowych stanowiących własność komunalną, zgodnie z zaleceniami konserwatorskimi. W pierwszej kolejności należy wykonać prace remontowe i konserwatorskie przy obiektach znajdujących się w złym stanie, a prezentujących znaczne wartości zabytkowe lub historyczne i walory architektoniczne.</p> <p>10. Przestrzeganie podstawowych wymogów estetyki w stosunku do zabytkowych obiektów i zespołów obiektów, ze szczególnym uwzględnieniem zasad konserwatorskich dotyczących umieszczania reklam, kolorystyki elewacji oraz poprzez działania niskonakładowe jak: bieżąca konserwacja, uporządkowanie obejścia, urządzenie zieleni, wymiana nieestetycznych współczesnych ogrodzeń; przeciwdziałanie lokalizacji tymczasowych obiektów usługowych i handlowych na terenach historycznej zieleni i układów historycznych objętych ochroną konserwatorską.</p> <p>11. Wspieranie działań zmierzających do montażu systemów zabezpieczeń ppoż. oraz antywłamaniowych w ramach prowadzonych prac remontowych w obiektach zabytkowych; <i>np. kościół w Kunowie.</i></p> <p>12. Wykonywanie dokumentacji poprzedzających prace remontowo-konserwatorskie: sondażowych badań, ekspertyz, programów prac konserwatorskich.</p>	
--	---	--

Ochrona niematerialnych zabytków	1. Wykonanie opracowania obejmującego zabytki niematerialne, np. historyczne nazwy miejsc i obiektów, nazwy związane z lokalną historią, tradycją, topografią, itp. w celu objęcia ich ochroną prawną.	Gmina Kobylanka
Ochrony dóbr kultury współczesnej	1. Wykonanie analizy i wytypowanie dóbr kultury współczesnej, w tym obiektów architektury i przestrzennych form plastycznych w celu objęcia ich ochroną prawną, <i>jak np. przystanek kolejowy w Miedwiecku.</i>	Gmina Kobylanka
Udostępnienie właścicielom i zarządcom zabytków bazy danych, dotyczącej sposobu prowadzenia prac.	1. Stworzenie bazy danych podmiotów prawnych i fizycznych, za ich zgodą, zajmujących się czynną konserwacją i renowacją obiektów zabytkowych, spełniających ustawowe wymagania do prowadzenia tych prac.	Gmina Kobylanka

Realizacja Gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy Kobylanka w ramach celu strategicznego:

Wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego

Cel kierunkowy	Działania	Realizacja
Uwzględnianie wartości ekspozycyjnych poszczególnych obiektów, układów przestrzennych i walorów krajobrazowych wsi oraz powiązanie ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego w krajobrazie gminy.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przywrócenie historycznych punktów i osi widokowych. 2. Wykonanie opracowania w celu określenia możliwości ograniczenia niekontrolowanego i chaotycznego rozprzestrzeniania się zabudowy mieszkalnej poza historyczne jednostki osadnicze, degradującego walory krajobrazowe Gminy Kobylanka np. poprzez „obudowę” brzegów jeziora Miedwie, zatarcie walorów związanych z XVIII-wieczną melioracją i kolonizacją – otwartych przestrzeni pól, eksponowanych kompleksów leśnych. 3. Wykonanie opracowania programu iluminacji obiektów charakterystycz- 	Gmina Kobylanka

	<p>nych w panoramie wsi: <i>kościółów - Kobylanka, Bielkowo, Kunowo.</i></p> <p>4. Wykonanie opracowania określającego zasady estetycznych i widokowych rozwiązań w rejonach głównych dróg wiejskich, a także ekspozycji historycznych jednostek osadniczych od strony jeziora Miedwie.</p> <p>5. Wykonanie opracowania dot. zasad ochrony charakterystycznych obiektów krajobrazowych przed montażem urządzeń sieciowych, telekomunikacyjnych, elektrowni wiatrowych, gabarytowych nośników reklamowych itp.</p>	
<p>Realizacja Gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy Kobylanka w ramach celu strategicznego:</p> <p>Podjęmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami</p>		
Cel kierunkowy	Działania	Realizacja
<p>Uwzględnienie walorów kulturowych i przyrodniczych gminy i jej okolic przy tworzeniu oferty turystycznej.</p>	<p>1. Udostępnienie bazy danych o zabytkach i historycznych przestrzeniach gminy oraz ujęcie jej w ofercie turystycznej gminy.</p> <p>2. Utrzymanie istniejących i tworzenie nowych tras edukacyjno-turystycznych po zasobach przyrodniczych i kulturowych gminy; Propozycje szlaków pieszych i rowerowych: <i>-Szlak „cysterski” – związany z historycznym kręgiem oddziaływania opactwa w Kołbaczu, obejmujący wsie stanowiące niegdyś własność opactwa, w powiązaniu z istniejącą drogą rowerową Kołbacz - Żelewo na terenie gminy Stare Czarnowo: (Żelewo-Kołbacz)-Rekowo-Bielkowo-Kobylanka;</i> <i>-Szlak „lapidariów” – powiązanie szlakiem pieszo-rowerowym miejscowości, w których</i></p>	<p>Gmina Kobylanka</p>

	<p>zlokalizowane są lapidaria stworzone z reliktyw dawnego zagospodarowania cmentarzy: Kobylanka-Motaniec-Reptowo-Cisewo-Morzyczyn;</p> <p>-Szlak „Wokół jeziora Miedwie” - utworzenie w porozumieniu z pozostałymi gminami (Stargard Szczeciński, Warnice, Pyrzyce, Stare Czarnowo) szlaku wokół jeziora Miedwie, uwzględniającego najbardziej atrakcyjne turystycznie miejscowości, w których zlokalizowane są obiekty zabytkowe</p> <p>-Szlak „Woldenberczyków” – utworzenie w porozumieniu z pozostałymi gminami (Dobiegiew, Barlinek, Lipiany, Pyrzyce, Stargard Szczeciński) szlaku upamiętniającego marsz ewakuacyjny oficerów polskich - jeńców z Oflagu II C Woldenberg (Dobiegiew) w styczniu 1945 r., prowadzącego z Dobiegiewa przez Barlinek, Pyrzyce, wzdłuż wschodniego brzegu jeziora Miedwie do Stargardu.</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Stworzenie spójnego i jednolitego dla całej gminy systemu oznakowania i informacji o obiektach zabytkowych i istotnych dla dziedzictwa kulturowego gminy: drogowskazów, tablic kierunkowych, tablic informacyjnych z logo gminy, o charakterystycznej formie graficznej, kolorze, liternictwie; także tablice dotyczące historii wsi, dotyczące również wartości niematerialnych. 4. Wspieranie rozwoju agroturystyki z wykorzystaniem zabytkowych obiektów budownictwa wiejskiego. 5. Przywracanie punktów infrastruktury wodnej (przystanie żeglarskie, targowiska rybne, nadbrzeżna gastronomia). 6. Wykorzystanie znaczenia położenia gminy pomiędzy ważnymi historycznymi ośrodkami: Szczecinem i Star- 	
--	--	--

	gardem; promocja historycznego symbolu gminy – lipy – „Wieńca Zgody” i związanego z tym symbolem kontekstu kulturowego.	
Włączenie gminy w międzynarodowe i krajowe programy oraz szlaki turystyczne promujące zabytki.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Udział w programach i stowarzyszeniach nastawionych na promocję dziedzictwa kulturowego pod kątem atrakcji turystycznych 2. Udział w targach, konferencjach w celu promowania wartości materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego. 	Gmina Kobylanka
Popularyzacja zasobów kulturowych gminy w prasie, radiu, telewizji.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wykorzystanie prasy, radia, telewizji, internetu do prezentacji dziedzictwa kulturowego gminy, podejmowanych działań oraz problemów związanych z jego ochroną. 	Gmina Kobylanka
Edukacja w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przygotowanie informacji na stronach internetowych gminy o lokalnej tradycji kształtowania zabudowy i dawnych materiałach budowlanych, rekomendowanych do stosowania w zabudowie historycznej. 2. Inicjowanie i wspieranie wydawnictw obejmujących zagadnienia ochrony dóbr kultury. 3. Wspieranie inicjatyw mających na celu edukowanie społeczeństwa, zwłaszcza dzieci i młodzieży na rzecz ochrony dziedzictwa, ze szczególnym uwzględnieniem tradycji lokalnych i idei małych ojczyzn. 4. Popularyzacja opieki nad zabytkami poprzez wszelkiego rodzaju konkursy premiujące wiedzę na temat dziedzictwa kulturowego. 5. Wspieranie, kreowanie i promowanie inicjatyw zmierzających do organizowania warsztatów, pokazów związanych z „ginącymi zawodami”, zwłaszcza w zakresie tradycyjnych rzemiosł budowlanych; zachęcanie do włączenia się do tych działań lokalnych rzemieślników: kowali, cieśli, 	Gmina Kobylanka

	stolarzy, murarzy itp.	
Budowanie tożsamości mieszkańców poprzez wspieranie działań społecznych chroniących i promujących lokalne dziedzictwo kulturowe.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Udzielenie wsparcia dla społecznego monitorowania stanu obiektów i przestrzeni zabytkowych poprzez popularyzację idei społecznego opiekuna zabytków. 2. Opracowanie regulaminu nagrody Wójta Gminy za właściwą opiekę nad zabytkiem (użytkownika obiektu zabytkowego/wykonawcy prac). 3. Obejmowanie przez Wójta Gminy patronatem honorowym działań społecznych, których dochód przeznaczony będzie na potrzeby ochrony dziedzictwa kulturowego (zbiórki, akcje społeczne, loterie itp.). 	Gmina Kobylanka
<p>Realizacja Gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy Kobylanka w ramach celu strategicznego:</p> <p>Określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków</p>		
Cel kierunkowy	Działania	Realizacja
Wypracowanie czytelnych zasad finansowego wsparcia dla właścicieli obiektów zabytkowych.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opracowanie systemu rekompensat i ulg dla właścicieli i dzierżawców obiektów zabytkowych, sprzyjających podejmowaniu przez nich działań rewaloryzacyjnych. 2. Stałe podnoszenie wskaźników budżetu gminnego przeznaczonego na ochronę zabytków. 	Gmina Kobylanka
Zapewnienie właściwej informacji na temat obiektów i obszarów zabytkowych na terenie Gminy Kobylanka.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Publikacja na stronie internetowej Gminy Kobylanka gminnej ewidencji zabytków wraz z warunkami ich ochrony. 	Gmina Kobylanka

Realizacja Gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy Kobylanka w ramach celu strategicznego:

Podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami

Cel kierunkowy	Działania	Realizacja
<p>Przywrócenie tradycyjnych sztuk budowlanych w oparciu o lokalną tradycję (murarstwo, dekarstwo, ciesielstwo itp.), poprzez reaktywację na rynku pracy zanikających rzemiosł i zawodów.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opracowanie i przeprowadzenie programu szkoleń i warsztatów dla osób bezrobotnych, w zakresie rzemiosł związanych z tradycyjną sztuką budowlaną. 2. Wspieranie, kreowanie i promowanie inicjatyw zmierzających do organizowania warsztatów, pokazów związanych z „ginącymi zawodami”, zwłaszcza w zakresie tradycyjnych rzemiosł budowlanych; zachęcanie do włączenia się do tych działań lokalnych rzemieślników: kowali, cieśli, stolarzy, murarzy itp. 	<p>Powiatowy Urząd Pracy Gmina Kobylanka</p>
<p>Stałe podnoszenie poziomu wykształcenia pracowników samorządowych zatrudnionych w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Udział w specjalistycznych programach szkoleniowych, konferencjach, warsztatach, mających na celu przygotowanie i podnoszenie kwalifikacji kadr administracji samorządowej wykonującej zadania z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego. 	<p>Gmina Kobylanka</p>

9 Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami.

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Kobylanka został opracowany w zgodności z zapisami art. 87 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami i realizuje wyznaczone ustawowo cele:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju,
- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej,
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania,
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami,
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków,
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Zgodnie z art.87 ust. 1 i ust. 5 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami Gminny program opieki nad zabytkami jest sporządzany na okres 4 lat, a co 2 lata wójt gminy sporządza sprawozdanie z realizacji programu, które przedstawia radzie gminy.

Postuluje się aby sprawozdania z realizacji Gminnego programu opieki nad zabytkami były przekazywane do wiadomości Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Szczecinie.

Zakłada się, że zadania Gminnego programu opieki nad zabytkami będą realizowane poprzez wspólne działania władz samorządowych, właścicieli oraz zarządców obiektów, diecezję, organizacje pozarządowe i stowarzyszenia, lokalne środowisko naukowe.

W imieniu Gminy Kobylanka zadania będą wykonywane przez gminne jednostki organizacyjne (szkoły, instytucje kultury i in.) oraz wydziały Urzędu Gminy w ramach zadań własnych, poprzez istniejące i planowane instrumenty:

- prawne (np. poprzez uchwalanie miejscowych plany zagospodarowania przestrzennego, wnioskowanie o wpis do rejestru zabytków obiektów o wartościach artystycznych i zabytkowych, prowadzenie gminnej ewidencji zabytków),
- finansowe (np. dotacje na prace remontowe, konserwatorskie i prace budowlane, nagrody, ulgi finansowe dla właścicieli i zarządców obiektów zabytkowych),
- społeczne (np. edukacja, promocja, informacja).

10 Źródła finansowanie zadań gminnego programu opieki nad zabytkami.

Podstawową zasadę finansowania zadań z zakresu opieki nad zabytkami wyznacza Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 roku. Zgodnie z zapisami zawartymi w rozdziale 7 w/w Ustawy, obowiązek sprawowania opieki nad zabytkami, w tym finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku spoczywa na osobie fizycznej lub jednostce organizacyjnej posiadającej tytuł prawny do zabytku.

Finansowanie zadań związanych z opieką nad zabytkami może pochodzić z różnych źródeł. Kwestie dofinansowania prac przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków z budżetu państwa jak i budżetu gminnego reguluje Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 6 czerwca 2005 r. w sprawie udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku przy zabytku wpisanym do rejestru (Dz.U. z 2005 r. Nr 112 poz. 940).

Zgodnie z art. 81 w/w Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami dotacja może być udzielona przez organ stanowiący gminy, powiatu lub samorządu województwa na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale.

W związku z tym wskazane jest w pierwszej kolejności podjęcie przez organ stanowiący gminy Kobylanka uchwały określającej zasady i tryb przyznawania dotacji.

Istotnym źródłem dofinansowania są środki z budżetu państwa. Są to przede wszystkim:

- dotacje udzielane przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z części budżetu państwa „Kultura i Ochrona Dziedzictwa Narodowego”. W gestii Ministra Kultury znajdują się także środki specjalne, np. pochodzące z dochodów płynących z gier losowych czy w ramach ogłaszanych corocznie programów.
- dotacje udzielane przez Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków ze środków finansowych z budżetu państwa w części, której dysponentem jest wojewoda.

Innym źródłem pozyskania środków w zakresie konserwacji zabytkowych parków wpisanych do rejestru zabytków oraz publikacji związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego jest Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Innym źródłem wsparcia jest budżet Zachodniopomorskiego Urzędu Marszałkowskiego w ramach przyznanej dotacji na prace zgodne z art. 77 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r.

Dodatkową możliwość wsparcia prac przy zabytkach sakralnych daje Fundusz Kościelny funkcjonujący w ramach Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji. Jednym z celów funduszu jest dofinansowanie prac remontowo-konserwatorskich i zabezpieczających zabytkowe obiekty sakralne. Dofinansowanie z funduszu nie obejmuje ruchomego wyposażenia obiektów sakralnych.

Istotnym źródłem wsparcia finansowego są środki unijne w ramach programów:

- Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007- 2013,
- Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko,
- Norweskiego Mechanizmu Finansowego i Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
- Programu Europejska Współpraca Terytorialna,
- Planowanego Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego.